Птушыны
пералёт

Жэня Мартынюк

Птушыны пералёт

БЛА “Белавежа”
Беласток 2015

Уладзімір Правідохін, *Графіка*

* * *

Я
– подых ветру,
які гоніць учарашні дзень,
– вандроўка ночы і дня,
якія адлічваюць маю
штодзённасць,

я
– птушыны пералёт
у жыцці іншых.

* * *

Блукаю
на яве
і ў сне,
днём
і ўначы,
блукаю сярод людзей.

Трывогай цела трымціць.
Мільгаюць гады-цені.

Дзе ж мой сапраўдны шлях?

Сучаснае – страх.
Будучае – надзея .

Не збіцца б з дарогі.

* * *

Кажуць,
камень цвёрды,
ён цяжар часу пераможа.

Кажуць,
чалавек як камень.

Дык чаму без плачу
жыць ён не можа?

Прамінанне

Час ракою плыве.
На прадвесні
жаўрук рассыпае
свае песні.
Прыходзіць лета
з букетам кветак.
Потым восень,
золатам убраная,
а за ёю
зіма белым-белая.
Дакуль прамінанне?

* * *

У роднай хаце
маўкліва разбіваецца
аб сцены цішыня.
Цяпер з самотаю
іду пад руку.

Словы – думкі,
думкі – мінулае

Спынілася сэрца,
дзверы замкнёны.

Мама...
Нагаварыцца не даў
нам гадзіннік.

* * *

7 ліпеня, Пасынкі

Дала мне мама,
малой дзяўчынцы,
грошы на цукеркі,
і, зрабіўшы модную прычоску,
ўзяла за руку ды
ў царкву на свята павяла.
Спакушалі колерамі цацкі,
пасаладзеў дзіцячы свет,
у хвіліне шчасця
змакрэлі вейкі мне ад слёз
і усміхнуўся Ян Хрысціцель
з высокіх ласкавых нябёс.

* * *

И души их
во благих водворятся

На пустых
прыпынках дзён
усё няма тых,
каго чакаем.

Клічуць па-свойму
пераблытаныя
напрамкі дарог.

Вецер
настальгіяй
заглядае ў вочы,
адыходзяць у вечнасць
кірыліцай запісаныя
імёны.

* * *

Да светлай будучыні
плыла ты, мама,
каласістым полем,
морам васількоў.

Вілася стужкаю мяжа
без паваротаў, без канца.
Ды за намі ішло іржышча
і расколіны – штодня.

* * *

Жыццё
нібы крышталь,
які раптоўна б’ецца,
ці як тонкая нітка,
што нечакана рвецца,
або свяча, што палае,
пакуль вецер не ўздыхне.
Адным – пакута,
другім – казка.

Што такое жыццё?
Скажыце, калі ласка.

* * *

З душы,
што перамяняецца
ў іярданскую галубку,
з-над белай
карткі паперы
узлятае ёй насустрач
трапяткое
яе адлюстраванне –
у адну-адзіную
гэтую хвіліну,
якое завецца –
натхненнем.

* * *

Патрэбы цела
задавальняем ежай,
душу наталяем малітвай.

Перад святым алтаром
моўчкі гонім думкі,
матылём
уздымаемся ўвысь,
удовін грош
выцягваем з дзіравай
кішэні,
каб супакоіць сумленне,
каб задобрыць нябёсы.

* * *

Пад кастрычнікавым
позіркам сонца
залацеюць лісты дрэў,
асеннім сумам
шапочуць пад нагамі,
кружаць развітальным
вальсам у вірах ветру.
Лісты – пісьмы
на дарозе ўспамінаў.

Крык зямлі

Чаму кнігаўка
ў роспачы
заходзіцца над лугам?
Можа хтосьці
гняздо разбурыў?
Чаму так натомлена
дыхае зямля?
Можа прасякнута
брацкай крывёю?

Ці створаны
Усявышнім свет
зможа існаваць
без нас?

Мары

Прылягу стомленая
на духмянай пасцелі,
з травы няспелай,
салодкай дрэмцы аддамся
і ў былое вярнуся,
сонца ў вочы загляне,
ветрык пагладзіць па твары,
ля пясчанай дарогі
зашумяць вербы
песнямі старымі,
а прахожы ў руку
мне ўкіне
медзяка ... на шчасце.

* * *

Не трэба хваліць
саміх сябе, каб
душы пустазеллем не смеціць..
Праз боль і радасць,
абяцанае, нечаканае
шукацьма крыніцы веры.
Выгнецца вясёлка дугою –
ад зямных да нябесных
шляхоў.
Можа кожны з нас тады
стане вандроўным Майсеем.

* * *

Дзеці нядолі,
выкідышы разлукі,
босага дзяцінства
слёзы,
сумныя мары
на каляровых
малюнках.

Зоркай-надзеяй
праменьчыкі ў вачах.
Закружыліся пісьмы
да Святога Мікалая.

Хто ты?

У цябе каштанавыя вочы,
жалудовая шапка на галаве,
на шыі каралі арабін...

Хто ты?

Прыносіш у хату
водар лесу і садка,
па пустых загонах сцелеш журбу...

Ты мой сон, мой цень.
Ты бар’ер
паміж смерцю і жыццём.

Назаву цябе Восень.

Словы

Знайсці б мне
словы праўды...
Ды каб ведаць,
дзе такіх шукаць!

Знайсці б мне
такія словы,
каб зло ў дабро
маглі перамяніць.

Толькі чаму,
калі мне здаецца,
што да іх ўжо блізка,
перада мною
ізноў вятрак стаіць?

Вясна

Густым водарам чаромхі
дурманіць мяне вясна.
Сейбіта кліча бацькоўскае поле,
хаця за плугам коней
даўно ніхто ўжо не паганяе.
У сажалцы міргае жаба,
гукаецца з глыбінь таемных,
а перад ёю я ўжо не сабою,
а прывабнаю русалкай вадзяною.
У прасторах неба
бусел з бусліхаю, такія маладыя,
новы дом для прышласці сваёй
будуюць.
Айчынная прырода ў квецені.
Душы дзверы райскія расчынены.

* * *

У італьянскім сонцы
зіхацяць макі,
быццам медалі
на грудзях байцоў.
Макавым сном дрэмле
славутае Монтэ Касіно,
а ў жылах гісторыі
плыве макавая чырвань.
Вайна адышла з тымі,
каму гарыць вечны агонь,
каму штогод схіляюць
галовы чырвоныя макі.

* * *

Навошта гэты маскарад
у свеце, створаным
лісьлівымі вачыма?
Не туды вядзе нас
Нябесны Айцец
у міласэрнасці бязмежнай!

Нам усё не па дарозе,
нам усё нязручна,
хаця б не першым,
а быць апошнім,
Настаўнік,
Тваім вучнем.

Ачышчэнне

На пустым полі дагарае
бульбяное вогнішча,
у ім лета агрызкі.
На жураўліных крылах
адляцела ўжо песня жняцоў.
Назбіраць бы мне ў кошык
маіх думак імклівы палёт,
у зямлю ўкінуць бы
заўтрашняй долі зерне.
Не калечачы ног
па іржышчы прайсці
цераз слёзы і боль
і чыстую душу завінуць
у снежнабелы паркаль.

* * *

Сцюдзёны вецер
пранізвае душу наскрозь.
Сякуць сняжынкі вочы.
Па снегавых заносах
брыду на каленях,
аграваючы за пазухай
акраец хлеба.

Маімі сіламі – малітва.
З-за малочнай
сцяны мяцеліцы
прабіваюся на дарогу.
Да святыні маёй...

Сасна

На пясчаным адхоне,
куды рака закідае хвалі свае,
з пахіленой спіною
стаіць сасна-старэча,
кронамі шуміць неўміручую
гісторыю свайго існавання,
сонца саграе зраненыя
перуном галіны,
вада, падыходзячы пад бераг,
лашчыць карані самоты.

Сасна... сасна...
маёй долі сяброўка.

Успаміны

Я зноў
на родным хутары.
Успаміны рэжуць
сэрца да болю,
калышуцца лістоўніцы,
да неба моляцца таполі.

У праменнае дзяцінства
хоць на дзянёк вярнуцца б,
са стала схапіць хлеба лусту,
толькі што выпечанага мамай,
і па лужынах бегчы басанож.

Над галавой крумкач,
а ў далях гіне лета.
Кладзецца вэлюмам туман
і світку шэрані, як плач,
сцеле час кудлаты.

Песня бярозы

Шумлівая бяроза
на нашым панадворку
распусціла косы
на ўсе бакі,
апельсінавае сонца
развешвае на ёй праменні.

А каму цяпер
яе напеў журботны?...

* * *

Сягоння сонца
дабратлівым ззяннем
у нашае акно заглядае.

Па-святочнаму
апранаецца прырода
і святочнае яйка
з буйліны ўсміхаецца.

Душа кветкай расцвітае.
Сядзем, мама, за стол.
Хрыстос Уваскрос!

* * *

Зачаравала мяне
Ноч-прыгажуня,
быццам дзяўчыну
рыцар на белым кані.
Абсыпаны зоркамі
мой хутар-айчына
ў сне дрымучым стаіць.

Месяц-князь
мячыкам коціцца,
сярод ночы апавядае
казку мне.
На снезе брыльянтаў
россып.
Ці пяшчотаю вачэй
іх узняць змагу,
каб выставіць з сэрца
жабрацкую тугу?

* * *

Хвала словам родным,
зернем у свежай раллі
выб’юцца сонцу насустрач
кволай сцяблінкай
яны,
Земляроб іх прасее
на далонях сваіх,
як часцінкі прасфоры,
і стануцца
блізкім,
святым.

* * *

Холад душы,
ледзяны позірк,
каменныя постаці
застылыя
ў дэманічным руху.

Калісьці жывыя,
цяпер мёртвыя статуі
ва ўласнай няволі.

Даўней блізкія,
сёння чужыя.

* * *

Былі дзявочага
шчасця хвіліны,
маёй маладосці гады.
Вясной расцвіталі язміны
і мы шчаслівелі тады.

* * *

На стале – хлеб і вада.
Святочнасць на белы абрус
маміны рукі ўсклалі.
Ікона бласлаўляе вячэру.
Дзень схіліўся да ночы,
цішыня, быццам макаў засеў.

Адыходзяць голад і стома
і расце зноўку надзея –
са мною Ты,
наш Бог.

У красе вясны

Адчыняеш, мама,
дзверы у наш сад,
а ён тоне ў белі
і ў сэрцы тваім шчэ
маладосць пульсуе.
Вясна ў красе
і ты ў цюльпанавай сукенцы,
вочы твае
прагна шчасця просяць...
Тонеш у мелодыі
наваколля,
а з далоняў пялёсткі
ўвысь плывуць.

Захады сонца

У вачах мамы
бляскам мінулага
адбіваюцца захады сонца.
Рытм яе сэрца
напаўняе наш дзень.
На яе скронях
сумота восеньскай радасці.
І толькі сасмяглыя вусны
прагна высвечваюць,
усё яшчэ смакуюць
даўняе каханне.

Годна маўчыць
адвячоркавая цішыня
напярэдадні яе дня.

Малюся, каб чарговы
не быў апошнім.

* * *

Шыпяць вужы
агрэсіўнай эпохі,
апутваюць мае ногі,
змушаючы
памерці пры жыцці.

Наканаваннем лёсу
стаю самотна
паміж
залатым пустынным
пяском
і сваім Богам.

Жар слепатой
вочы зацягвае,
мой крык –
пратэст дарэмны,
і толькі
учарашніх мараў косці
вецер у пясчаны дыван
завівае.

* * *

Дзе ж ты, залатая рыбка?
У якой казцы цябе шукаць?
У якія глыбіні людскіх сэрцаў
углядацца,
каб вычытаць з іх
затопленыя мары?
Учапіўшыся ў грыву
разгайданай стыхіяй хвалі,
як пераплысці акіян,
каб не згубіць дарогі
да крыніцы веры,
каб золата
не засляпіла вачэй,
каб маўклівым пажаданнем
сплыла з думак адзінота,
якую час неспаваротны
засеяў...

Вецер

Старая аканіца
скрыпіць балюча...
Сухой галінкай слівы
вецер то пастукае ў вакно,
то жменю сняжынак
да шыбаў прыклеіць.
то шукае сябрыну,
каб зайсці на вячэру.

І свіснуў... І ў коміне,
душой нябачнай кагось
з маіх продкаў прыкінуўся
ды за сталом апынуўся.

А я ў пустой хаце
іграю з ветрам у карты.

* * *

Справядлівыя маўчаць.
Абаронцы праўды і святла,
непачутыя
ў зямным сусвеце,
здалёку ад справядлівых
законаў, якім дадзена
рашаць пра чалавечы лёс,
ідуць насуперак злу,
расціраючы пад нагамі
крышталікі сваіх слёз.
З крыжом на плячах
ідуць за Хрыстом.

Перад імі –
асветлены шлях,
за імі –
неўміручы боль.

Калыска

Гусакі –
Твая, мама, калыска,
час замёў на бруку
твайго існавання сляды.
Сонца зямлі
пакланілася нізка.
Твой захад – маім.
Адвячоркам па вёсцы блукаю,
адгукнешся мо рэхам
у мулявіцкіх лясах,
выплывеш, можа,
ў туманных прывідах,
што як цюль,
                як ладан
цяпер мае Гусакі
                        спавіваюць.

* * *

У маміным агародчку
разложыстая капуста,
а з-пад яе, вось бяда,
вылазіць лебяда,
да сонца шыю
выцягвае сланечнік,
крычаць хілыя морква і дыні:
Дзе ж наша гаспадыня?!
З боку ўсміхаецца лісліва
агнём пякучая крапіва.
Цыбуля вушы апусціла,
яе пласкуха заглушыла.
Зубамі скрыгаціць асот,
аж фасоля закрыла рот.
Пустазелле шуміць на волі –
так яшчэ не было ніколі.
Гародніна пераживае мукі,
таму што ад стомы
прыснулі маміны рукі.

Мамін букет

Мамін казачны букет
з сініх валошак,
быццам жытняй хвалі,
з веснавых цюльпанаў,
нявінных пралесак,
што першымі прыйшлі
сустрэць вясну,
з лёсам падараваных
радасці і смутку,
з кветкі папараці,
якой так і не знайшла,
цяпла вачэй,
з крыніцы ласкі,
з малітвы вышаптанай
па дарозе ў прышласць...

Букет жыцця –
вясна з надзеяй у руках.

Запрашэнне

Запрасіла мама ў хату
жоўтую вяргіню,
каб на пялёстках
прынесла сонечнае цяпло.
Белыя і фіялетавыя астры
пераскочылі праз парог,
а рознаколерныя гладыёлусы
занялі месца ў вазе.
Паскрэблася ў дзверы
мыш бяздомная,
у кутку павук заўзята
прадзе кудзелю.

Запрасіла мама восень
у сваё сэрца.

* * *

Благославенни чистыи сердцем,
яко они Бога узрят

Урастаю ў маладняк,
якому пакланяюцца
кроны векавых дрэў,
пераказваючы свой жыццяпіс.

Адбіваюся ад празрыстых
берагоў ракі жыцця
праз бяздонную цемру мора
у пошуках сваёй прыстані.

Перагортваю рукамі зоры,
што дасталіся таму,
хто ў свой час нарадзіўся.

Выкідваю, як авадня, боль з ушы,
каб вочы шчасцем заззялі
пад белым квеццем чаромхі.

Аддаўшыся Усявышняму,
перапісваюся з небыцця ў быццё,
ніколі не ўбачыўшы гары Фавор.

Сонейка

Унучцы Кацярыне

Цераз слёзы і боль
бязгрэшнай,
празрыстай кропляй расы
ты вясною завітала на свет,
першай кветкай
расцвіла на світанку,
мацярынскім шчасцем чаканым.
Па святочнаму зіхацеў
у святыні алтар.
Ясным сонцам з вяршыняў нябёс,
працягнуў да цябе ручкі свае
па-дзіцячаму маленькі Хрыстос.

Канстантынопаль

Дачцэ Ані

Пнуццца да неба мінарэты Стамбула
і на малітву заклікае Аллах.
Чужая краіна цябе прыгарнула,
па водах Мармары плыве сонечны дах.

Студэнцкага шчасця залачоныя мроі,
чаму немагчыма табе іх прыняць?
У вачах стаяць славянскія хвоі
і лета пахучая сенажаць.

Гагія Сафія дастойна ззяе,
аксамітны брыз разганяе тугу,
Святая Дзева дзіця прытуляе...
На жаль, я цябе прыгарнуць не магу.

Стамбул цябе сонцам трымае...
А ты памкніся душой над Басфорам
да роднае хаты, дзе дагэтуль чакае
талерка з віфлеемскай прасфорай.

06. 01. 2014

* * *

Георгію

Свет быў перад намі...
І на світанні зноў
мы кветкамі закрасавалі.

У новым прамінанні
агніста ўспыхнулі сэрцы.
І не стрымацца нам
прад маладосці небакраем.

Благаслаўлёныя ў нябёсах
жураўлінай п*а*раю
насустрач сонцу
ляцім.

ЗМЕСТ

БІБЛІЯТЭКА
Беларускага літаратурнага аб’яднання
“БЕЛАВЕЖА”

Серыя заснавана ў 1990 г.

Кніга дзевяноста сёмая

Рэдактар
Галіна Тварановіч

Тэхнічны рэдактар
Андрэй Відоўскі

На вокладцы карціна
Міколы Бушчыка, *З верай і спадзяваннем*

Выдадзена за кошт сродкаў
Культурнага цэнтра Беларусі
пры Пасольстве Рэспублікі Беларусь
у Польшчы

ISBN 978-83-7657-127-0

NR 97

Wydawnictwo PRYMAT
Mariusz Śliwowski
ul. Kolejowa 19; 15-701 Białystok
tel. 602 766 304, e-mail: prymat@biasoft.net
www.prymat.biasoft.net